

Η αληθινή αυτονομία επιτυγχάνεται με την κένωση (Χριστόφορος Παπαδόπουλος, Θεολόγος)

/ Πεμπτούσια

Η αληθινή αυτονομία επιτυγχάνεται με την ταπεινοφροσύνη ή αλλιώς με την κένωση, δηλαδή το «άδειασμα» του εαυτού, έτσι ώστε να χωρέσει όλους τους άλλους. Οι άγιοι μιμούνται την κένωση του Χριστού στη σταυρική Του θυσία. Άλλωστε η κενωτική προσφορά αποτελεί και το κατεξοχήν χριστιανικό ήθος [328]. Ο Θεός υπερέψωσε τον Χριστό ως ανταπόδοση στην κένωση και την ταπείνωσή Του. Γι αυτό κι «ο άνθρωπος που μιμείται την ταπείνωση του Χριστού ως ανθρώπου, μετέχει στην «υπερέψωσή» του ως Θεανθρώπου» [329].

Είναι μεγάλο λάθος να απομονώνεται ο άνθρωπος απ' τους άλλους, επικαλώντας την αυτονομία του. Ακριβώς αυτό όμως οδηγεί στην απόλυτη ετερονομία, στο κλείσιμο στον εαυτό. Όλες οι αρετές και τα χαρίσματα που δίνονται στον άγιο, έχουν κοινωνικό χαρακτήρα. Γι αυτό, οι άγιοι είναι όλοι πολύ κοινωνικοί. Αν παρατηρήσει κανείς τους βίους τους, μιμούνται όλοι τον Χριστό μ' αυτόν τον τρόπο, την ταπείνωση, την κένωση, την αυτοθυσία και την ανιδιοτέλεια. Χωρίς αυτά είναι αδύνατον να επιτευχθεί η εν Χριστώ αυτονομία [330]. Όντας αυστηροί

με τον εαυτό τους στην ασκητική ζωή, γίνονται επιεικείς με τους άλλους. Έτσι, μπορούμε να πούμε ότι σ' όποιον υπάρχει ταπεινοφροσύνη, υπάρχει κοινωνικότητα και σ' όποιον υπάρχει υπερηφάνεια, υπάρχει απομόνωση. Αυτό κάνει άλλωστε και η αμαρτία, διασπά την ενότητα μεταξύ των ανθρώπων, κάτι το οποίο αποτελεί παρά φύση κατάσταση.

Η ταπεινοφροσύνη, κατά τον άγιο Ιωάννη τον Χρυσόστομο είναι η «μητέρα των αγαθών» και η «αρχή και τέλος της αρετής» [331]. Χωρίς την ταπεινοφροσύνη είναι αδύνατη η προκοπή στις αρετές κι ως εκ τούτου η μίμηση και ομοίωση του Χριστού. Αυτή είναι το θεμέλιο της αρετής και απ' αυτήν πηγάζουν όλες οι άλλες αρετές, ενώ χωρίς αυτήν δεν υπάρχει αρετή. Κατά τον άγιο Μάξιμο τον Ομολογητή, η ταπείνωση είναι τόσο απαραίτητη προϋπόθεση για τον ενάρτετο, όσο ο χρυσός για τον πλούσιο [332]. Η αρετή, αν δεν καλλιεργήσει την ταπείνωση, είναι μάταιη. Σε αντίθεση με τους φιλοσόφους που επιδιώκουν την αρετή κι αποδίδουν τα κατορθώματά τους στον εαυτό τους, οι άγιοι αγωνίζονται για την ταπείνωση κι όχι για την αρετή. Γνωρίζουν ότι η αρετή τους είναι αποτέλεσμα της επίσκεψης της χάριτος στην ψυχή τους και με έναν μικρό λογισμό υπερηφανείας που θα κάνουν, η χάρη φυγαδεύεται. Προτιμούν τον «δωρεοδότη παρά τα δώρα της αγάπης Του» [333]. Δεν επιζητούν την δόξα των ανθρώπων, γιατί ξέρουν ότι η δόξα ανήκει μόνο στον Θεό, αυτό που θέλουν είναι μόνο η αγάπη Του. Έχοντας ορθή αυτογνωσία εν Αγίω Πνεύματι, ξέρουν ότι προέρχονται απ' το μή όν, οπότε είναι πεπεισμένοι ότι τίποτα καλό δεν πρόκειται να βγει από ένα μηδέν, έτσι αποδίδουν όλα τους τα κατορθώματα στον όντως Όντα Θεό. Εξάλλου στην

Εκκλησία, αξία έχει αυτός που είναι τελευταίος κι όχι ο πρώτος: «ει τις θέλει πρώτος είναι, έσται πάντων έσχατος και πάντων διάκονος» [334]. Ο άγιος, στον οποίο έχει έρθει εντός του η ειρήνη του Χριστού, χαίρεται να βλέπει τους άλλους σε δόξα, ενώ αυτός κάθεται στη λάσπη. Επίσης, χαίρεται όταν οι άλλοι είναι πιο ευτυχημένοι απ' αυτόν, ενώ λυπάται όταν τους βλέπει να βασανίζονται [335].

Αληθινή αυτονομία υπάρχει μόνο με την ανιδιοτελή αγάπη. Για να αγαπήσει όμως ο άνθρωπος ανιδιοτελώς, ακόμη και τους εχθρούς του, χρειάζεται ταπείνωση. Άλλωστε, αν το σκεφτεί κανείς, δεν είναι ελευθερία να ευεργετείς και να αγαπάς αυτούς που σου φέρονται καλά, αλλά τους εχθρούς σου [336]. Η σύγχρονη κοινωνία θεωρεί ως αυτονομία το να ζητάς και να παίρνεις αυτό που επιθυμείς. Μία τέτοια πράξη είναι υποκινούμενη απ' το πάθος της πλεονεξίας και δεν θα χαρακτηριζόταν ως πράξη ελευθερίας, διότι τα ηνία της ψυχής τα κρατάει αυτό το πάθος, που έχει την ρίζα του στην υπερηφάνεια. Αληθινή ελευθερία είναι να δίνει ο άνθρωπος αυτά που είναι δικαιωματικά δικά του, για χάρη της αγάπης. Αληθινή ελευθερία είναι να θυσιάζεις τον εαυτό σου και τα θελήματά του για χάρη των άλλων και όχι, στην προσπάθειά σου να τον φυλάξεις, να τους αρνείσαι.

Αληθινή ταπείνωση είναι να μπαίνεις στον πόνο του άλλου (βλ. παρακάτω Ελεημοσύνη και αυτονομία), κάτι το οποίο είναι σύνηθες φαινόμενο στους βίους των αγίων. Η ταπείνωση ισχυροποιεί τον άνθρωπο, κάνοντάς τον «πλήρη φρονήσεως, αγάπης και θείας ενεργείας» [337]. Ας μην προξενεί λοιπόν απορία το γεγονός, που οι άγιοι γίνονται πνευματικό στήριγμα για χιλιάδες ανθρώπους. Ο

σύγχρονος άνθρωπος, παρά τούτα, αποφεύγει να στηρίξει, έστω και λίγο, ανιδιοτελώς τον συνάνθρωπό του. Αυτό συμβαίνει ακόμη κι ανάμεσα σε συγγενείς και φίλους. Απ' αυτό το γεγονός, είναι φανερό το πόσο εξουσιάζει η αμαρτία τον άνθρωπο και κυριαρχεί η διάσπαση.

Τέλος, η ταπείνωση δεν είναι απλά μία στάση ζωής, ούτε απλά μια ηθική μίμηση του Χριστού. Η ταπείνωση των αγίων είναι οντολογικό γνώρισμα της υπάρξεώς τους [338], χάρη στο οποίο νικούνται τα πάθη και επιτυγχάνεται η θέωση. Οι διανοητές της δύσης απορρίπτουν την ταπείνωση, με τον ισχυρισμό ότι έτσι καταδυναστεύεται η ανθρώπινη προσωπικότητα και την καταλογίζουν σαν ένα είδος μαζοχισμού που δημιουργεί νευρώσεις και συμπλέγματα, εισάγοντας τον άνθρωπο σε μία πλήρη ετερονομία. Η χριστιανική ταπείνωση όμως δεν καλλιεργεί κανένα είδος «οδυνισμού ψυχολογικού τύπου», αντίθετα παρέχει πνευματική ανδρεία [339].

Όσο ο άνθρωπος ταπεινώνεται και προσφέρει τον εαυτό του στον Χριστό, όσο νεκρώνει τη φιλαυτία του και ανοίγει χώρο για να ζήσει μέσα του ο Θεός κι ο πλησίον, τόσο συνεργεί στην προσωπική του θέωση [340]. Με άλλα λόγια, μόνο με την ταπείνωση νικάται ο θάνατος και μόνο μ' αυτήν γίνεται ο άνθρωπος κοινωνός της θείας φύσης και της απόλυτης ελευθερίας εν Αγίω Πνεύματι.

[Διαβάστε ολόκληρη τη μελέτη εδώ](#)

Παραπομπές:

328. Βλ. Γεωργίου Μαντζαρίδη, *Χριστιανική Ηθική Ι*, σσ. 76-77.
329. Ό.π. σ. 173.
330. Βλ. Νικολάου Κόϊου, *Έπ' έλευθερία εκλήθητε*, σ. 139.
331. Ιωάννου Χρυσοστόμου, PG 59, 385.
332. «υπόστασις μέν πλούτου, χρυσός, αρετής δέ, ταπείνωσις» Μαξίμου Ομολογητού, Έτερα Κεφάλαια 39, PG 90, 1409B.
333. Αρχιμ. Αιμιλιανού, *Περί αγάπης, ερμηνεία στον άγιο Μάξιμο*, Αθήνα 2015, σ. 12.
334. Μκ. 9,35.
335. Αρχιμ. Σωφρονίου, *Ο άγιος Σιλουανός ο Αθωνίτης*, σ. 391.
336. Βλ. Λκ. 6, 32-34.
337. Αρχιμ. Αιμιλιανού, *Λόγος Περί Νήψεως, ερμηνεία στον άγιο Ησύχιο*, Αθήνα 2007, σσ. 158-159.
338. Βλ. Γεωργίου Μαντζαρίδη, *Χριστιανική Ηθική ΙΙ*, σ. 72.
339. Βλ. Νικολάου Κόϊου, *Έπ' ελευθερία εκλήθητε*, σ. 147.
340. Του ίδιου, *Ορθόδοξη Πνευματική Ζωή*, Θεσσαλονίκη 1993, σ. 157.